

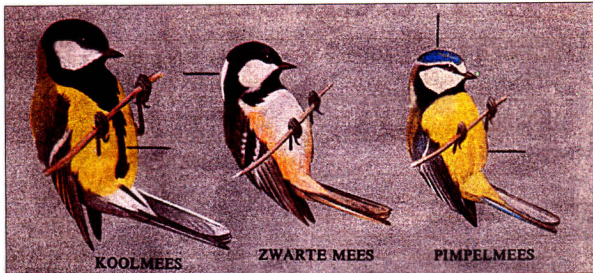
en hun bolische functie

W VAN PAGINA

moeras vroeg hij zich af ang om kennis van vogels andaan komt. Wat willen s van vogels? Birkheads die: 'Vogels [...] hebben de hun alomtegenwoordigst grefacineerd'. Onze jaagden op vogels voor se voodst, waarbij kennis in leefwijze beslissend is, dat bijvoorbeeld ganzen eilde trekrousten volgen, akkelijk ze als buit te verpilen verzamelen zich in s de broedtijd, in het moe- de jager te beschipen.

'diversiteit' is goed gesurvorsers zijn door de s verbaand geweest door heid der schepping. We- er zo'n tienduizend vol- s aantal roept bij ornitho- Mynost en Birkhead en as besef op. Daarom is het lipen dat het boek van de rbtroost is aan de Britjan- soonderzoeker John Ray, sette tegen de folkloristi- ering van vogels. Ray was ervan overtuigd dat een God 'verantwoorde- de natuur in al haar en dus ook voor het sa- sen dieren en hun omge- bijbel is de natuur Gods

Ray passen vogels in oorwerp van een schepe- vezijdigheid moet zijn om en in de strijd tot overle- ouden. Honderd valken- xorbekend hebben een gr- s soort te overleven dan ad is een goddelijk ge- bestudeerde vogels in hun sgeving. Een breuk met derzoekers, die vogels s ze dan te onderwerpen s. Als Ray wilde weten s vogl leefde, dan bestu- s vogel in het wild. Andere sers sneden de krop open, ssaante ontdekking van gekooidde nachtegalen in nruistig worden: deze vog- met hun soortgen- s de zuidelijke overwinste- s. Als eerste had hij aan- trek en trekrousten. Ray ster dat vogel trek wets- aarlijke onderneming is - ze boerenwaluwen die de cken - maar noodzakelijk

Drie meessoorten Uit 'Vogelgids', Elsevier, 1969

om de soort te behouden: vogel trek maakt sterk. De promiscuïteit van vele vogels heeft een reden: een overspelig mannetje krijgt meer nakomelingen. Veel vogelvrouwtjes zijn polygaam. Zij zoeken aldoo naar het sterkste mannetje. Een promiscue vrouwtje pimpelmee legt meer eieren dan een monogaam vrouwtje. Vandaar de bastaardjongen in bijna elk vogelnest.

Birkhead beschouwt de zang van vogels als een voorspel tot seks. Dat vogelzang door de mens als mooi en schoon wordt beschouwd, is een te ev-

schappen dingen die zeer verschillend van vorm zijn, één mooi, harmonieus geheel'. Hoor hier de echo van Ray.

De beroemdste Amerikaanse vogel- schenaar is John James Audubon met zijn onovertroffen *The Birds of America* (1831-1839). Hoewel Audubon ook te- kendende naar dode, opgezette specimen, portretteerde hij de vogels toch het liefst naar de levende natuur, geheel in stijl van Ray. Zo zette hij een keer een vrouwtjeshavik naast zich neer op een steun en bond haar klauwen vast. Aan het slot van de sessie schoof de teke-

venloze lichaam van de jongen, begraven in Nederlandse grond. Wat voor Birkhead de 'wijsheid' van vogels is, is voor Quist de troost die zij bieden.

Een van de thema's die in beiden- daagse vogelboeken prominent aanwezig zijn, is de vogelbescherming. Dit is een ingewikkeld fenomeen: de beschermers van wilde vogels staan op gespannen voet met de beschermers van roofvogels. Interessant in dit opzichte is het vooral praktische boek *Vogels en de Wet* van Hans Peeters en Kim Wheeler, beiden werkzaam bij Vogelbescherming Nederland. Het is een ommissare handleiding voor iedereen die overtreddingen van de flora- en faunawet wil tegengaan. De mens heeft, aldus de auteurs, een 'zorgplicht' jegens de natuur. Niemand mag die beschadigen of dieren veront- rusten. Misdriven, zoals het doden van ganzen, vernietigen van nesten, vangen van eeksters of schieten van roofvogels - het gebeurt helaas alle- maal - dienen meteen gemeld te worden. Voor de vogel liefhebber of dege- ne die wijghet en troost zoekt bij vogels is *Vogels en de Wet* een dramati- sche lesvaaring.

De vier eeuwen vogelgeschiedenis van Birkhead vindt men bij de bescherming van vogels. Van Jacobus is de vogel gefolueerd tot een kostbare verschijning die bescherming nodig heeft. Hadden de vroegste onderzoekers de beschikking over een overvloedige overdaad, tegenwoordig worden vele soorten in hun voortbestaan bedreigd.

Geluklijk staat daartegenover dat de toegenomen kennis over vogels de mens in staat stelt tot daadkrachtige bescherming. Sommige vogels die op de rand van de afgrond leefden, konden gered worden dankzij de kennis van ornithologen en inzet van vogel- laars. Zelfs deze gedachte ligt in de lijn van John Ray, die schreef dat zonder vogels 'bergen en bossen eenzamer en droefgeriger zouden zijn'.

Tim Birkhead beschouwt de zang van vogels als een voorspel tot seks

therische reden. Met John Ray is de ornithologie begonnen, aldus Birkhead. Deskundigen maar ook liefhebbers worden de weg die vaak ontweend, nog steeds de zij die Ray vier eeuwen eerder effende: flora en fauna zijn de zichtbare tekens van Gods wijsheid. Voor Ray en zijn tijdgenoten vormden wetenschap en religie geen onover- brugbare tegenstelling. Ornithologie en ook botanie stertken het besef dat de schepping een door God geschapen oordelijke samenhang heeft.

In het boek *De grote natuuronderzoekers*, samengesteld door Robert Huxley van het Natural History Museum in Londen, komen we John Ray opnieuw tegen in gezelschap van onder- nemende onderzoekers, onder wie Aristoteles, Maria Sibylla Merian, John James Audubon en Charles Darwin. Wat hem bindt is de fascinatie voor de diversiteit van de schepping. En ook hier lezen we over Rays geloof in de goedertieren God. De grote Duitse natuuronderzoeker Alexander von Humboldt schreef halverwege de 19de eeuw: 'Eenheid in verscheidenheid en in verband, gelijkheid en klasse, in ge-

naar het raam open en gaf het dier de vrijheid. Zijn fascinatie voor vogels had weer een andere oorzaak: voor hem vertegenwoordigen zij een parallele wereld met menselijke ervaringen. Audubon identificeerde zich vooral met de jagers onder de vogels, zoals zijn levendige afbeelding van de roodschouderbuizerd laat zien die een stel kwartels belagert.

De veelzijdigheid van vogels wordt niet alleen op natuurwetenschappelijke manier bestudeerd. Vogels bezitten nog altijd een symbolische functie. Maria Quist, antropologe en landelijk coördinator Werkgroep Roofvogels Nederland, schreef met *Troostvogels* een indringend verhaal over de steun die ze vond bij vogels na het overlijden van haar zeventienjarige zoon. Om haar verdriet te overwinnen en het verlies te verwerken, schreef ze over de volheid van de natuur, de levendigheid van een ochtend op het Franse platteland die begint met vogelzang. De vrije vlucht van vogels boven het Franse huis staat in subtiel contrast tot het le-

KESTER FRIEKIS